

Franjo Frančič

Smetar

Monodrama

Za Samuela Becketta

ON, nedoločljivih let, smetar po duši,
statično dogajanje, brez tempa, v krogotoku,
prvi del stavka je zadnji

čas: 0

prostor: 0

scena: 0

gibanje: 0

ON (v prehodih, brez poudarkov):

... na obali je ležalo truplo,
zdaj ga ni več, trupla... mrlič
je imel oči galeba, brezbarvne oči
starca... stare, obrabljene so bile,
oči... jezik je bil izprožen, star,
iztrošen, jezik... nič ni kazilo
podobe mrtveca, niti zeleni mulj,
mrtvec... nič ni vibriralo v zraku,
nič...

(pavza)

... tako se začne, s smetmi, ne, ne
odločiš se za smeti... smeti so,
ležijo povsod okoli nas, kot smrt,
te smeti... morda je že prej, morda
ne, odločitev, smeti so tam... ko
je neko brezčasje, skloniš se in pobereš
pravo smet, brez misli, samo pobereš
jo... nato jo razvrstiš, v slovar,
poskušaš se spomniti, na spomin,
poskušaš... čemu je služila ta smet,
kakšen namen je imela... to pride,

samodejno, ne da bi se trudil, da je smet imela življenje, a bilo je prej, življenje... veliko tega je bilo prej, zdaj pa obala, modro bela, skoraj brezbarvno bela, prej...
(daljša pavza)

... vzameš v roke to smet, niti ne veš kaj bi z njo, včasih, gledaš roke, pege... čas prinaša starostne pege na rokah, čas... obračuš smet sem in tja, poskusiš jo nastaviti svetlobi, a svetlobe ni, poskusiš... nato čakaš, da gre, tisto valovanje, preprosto gre, val za valom, nič ne ostaja, samo val... pa se prikrade misel, da se čas drobi v dlaneh, misel... nato vstaneš in daš smet v vrečo, vstaneš... sonce je golo, človek, ki je ležal na obali, je kost, golo...
... sonce je koščeno, to večerno sonce, ki se prebije izza megle, sonce... spet sedeš in se oziraš, naokrog, sedé, gledaš...
(pavza)

... ničesar ne čakaš, lahko bi vzel vse smeti iz vreče, pa jih ne, smeti... lahko bi legel, vznak, na gole skale, na mulj, ležal bi, pa ne... zvrsti se, novi val, ki oblizne obalo, za prvim valom... uide ti, roka, plastična roka otroške igrače leži na dnu vreče, roka... kje je trup, jezik in oči, kje je sonce, oči in jezik... pusto, sivo in mrtvo je, zunaj, malo vetra, večer, pust... ne znaš se odločiti, bi vstal ali ne, ne veš, prezgodaj je, ne veš... šele ko se gosti mrak spusti na mesto, šele takrat se odpraviš iskat smeti, šele... ulice in uličice so umazane, zaudarjajo, polne smeti, po ulicah, uličicah... veliko različnih smeti je, pobiraš jih, ne vseh, daješ jih v vrečo, veliko

različnih smeti... to je kot zbirka
 smrti, podobne so si, smrti, podobne...
 v barvah, očeh, jeziki, goloti,
 tam čakajo, same, v barvah...
 v temi te le redkokdo zmoti,
 samo kakšna mačka, ki stika za
 hrano, zasika, v temi...
 zelene so oči, sijejo v noč,
 žive so, utripajo, zeleno...
 in je mrak, vstaneš in se zlagoma
 napotiš proti mestu, in je mrak...
 odmev, koraki, odsev, koraki,
 odmev...
 (pavza)

... in potem je noč, brez zvezd,
 hodiš, gledaš luči v hišah, ko je
 noč... skloniš se, v koš, v kanto,
 na slepo vzameš odvrženo stvar v
 roke, sklonjen... recimo, vidiš
 plastično banjico, lepo se sveti,
 rumeno, vidiš... samo potem dobro
 pogledaš, natančno, pa se vidi,
 da je dno počeno, ko dobro pogledaš...
 zato so jo odvržli, to rumeno
 plastično banjico, zaradi dna...
 če bi vanjo natočil vodo, bi
 odtekla, če bi... najdeš, recimo,
 jopico, prav lepo pleteno jopico,
 ki so jo pletli veliko dni,
 najdeš, če bi jo oblekel, bi
 videl luknje, najdeš jo...
 (pavza)

... in potem je tu še mnogo
 zavrženih predmetov, veliko
 hrane je tu... seveda, lupine,
 ostanki, drobovje, vse, kar
 ni več uporabno, seveda...
 potem je tu odpadni les, fedri,
 mehanizmi, ki ne delujejo več,
 je tu... zavrženo, ne živi več,
 samo ti lepo zložiš v vrečo,
 ne vsega, zavrženega...
 izbiraš na slepo, pa tudi po
 velikosti... recimo, televizija,
 ki je odslužila svoje, je

veliko prevelika, slepa televizija...
 tudi drugih odsluženih aparatov
 ne, ker so preveliki in ne veš,
 kam z njimi, odsluženi aparati...
 te male smeti vedno najdejo svoj
 novi prostor, novo pokopališče, za
 male smeti... kaj bi s truplom,
 niti premakniti ga ne bi mogel,
 trupla...

(pavza)

...ker tako je, tudi reči,
 odvrženi predmeti, smeti, odpadki
 morajo nekje biti pokopani,
 tako je... in nato se ustaviš,
 sedeš na rob ulice, v temno
 stopnišče, ustaviš... iz papirja
 vzameš skorje kruha, paradižnik,
 čebulo, sol in ješ, iz papirja...
 vse drobtine zbereš na dlaneh,
 lupine, ostanke in jih lepo zaviješ
 nazaj v papir, ostanke...
 skoraj nikoli ne ostane veliko,
 nasprotno, trudiš se, da čim manj
 zavržeš, skoraj...

(pavza)

...zgodi se, da najdeš tudi kaj
 nenavadnega, še čisto živega,
 uporabnega, zgodi se... in
 potem si v zadregi, ne veš, kaj
 bi storil, recimo: z nožem, še
 čisto dobrim nožem, ne veš...
 niti zarjavel ni, znašel se je tam,
 med mrtvimi, predčasno, odvrgli
 so ga po pomoti, nož...
 čuden občutek, če je občutek, ker
 te vznemiri, kaj boš še s čisto
 dobrim nožem, občutek...
 vržeš ga nazaj med smeti, naj ga
 najde kdo drug, vržeš...
 in ko je vreča polna, se
 odpraviš do svoje barake ob obali,
 s polno vrečo... včasih poseliš
 ob morju in gledaš valove, sediš...
 vreča je težka, polna smeti,
 utruja te, ta teža smrti, v vreči...

pomisliš, tudi ljudi dajo na koncu
v vrečo, tudi njih nesejo, kot smet,
pomisliš... in ta misel te ne
vznemiri, čisto običajna je,
misel...

(pavza)

... nato spet vstaneš in se napotiš
po peščenih poti do barake, vstaneš...

razvežeš vrečo in smeti zložiš,
lesene k lesenim, plastične
k plastičnim, steklo k steklu,
in tako, razvežeš...

veliki kupi so že pred barako,
največ je plastike, ti kupi...
sedeš nazaj in gledaš na morje,
kot da so poti zarisane na gladini,
sedeš...

(daljša pavza)

... spomniš se, da si nekoč ujel
pogovor, ko je mož rekel, da so
največji, najlepši galebi na
velikem mestnem smetišču,
se spominjaš... ne bi verjel,
da je res, zato si se odpravil
tja, na veliko mestno smetišče,
ne bi verjel... in tam je
bila gora smeti, večinoma nametanih,
tam... in na vrhu hriba, tam
so sedeli prečudoviti beli galebi,
na hribu... žrli so smeti, odpadno
hrano, ki so jo zavrgli ljudje,
žrli so... lepo rejeni so bili,
lepi so bili, rejeni...

mož na buldožerju mi je rekel,
si lahko predstavljate, nekoč
sem našel celo človeško roko,
je rekel mož, naj me vrag...
le kdo bi lahko vrgel stran roko,
čisto pravo roko, le kdo...
kaj je pa to takega, sem mu
odgovoril, kaj vse sem že našel jaz,
kaj...

ste vi že našli kaj več,
je skoraj zavpil, ste vi...

(pavza, dolga)

... na obali je ležalo truplo,
sem rekel, ni ga več,
trupla...
imelo je oči galeba, brezbarvne
oči, obrabljene, stare oči,
je imel...
(pavza)
zdaj ga ni več,
trupla...